

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1997-1998

2 JUNI 1998

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 1409, §1, en artikel 1410, §2, van het Gerechtelijk Wetboek, met het oog op de aanpassing van het bedrag van het loon dat niet vatbaar is voor overdracht of beslag

(Ingediend door mevrouw Bea Cantillon)

TOELICHTING

In het vijfde deel van het Gerechtelijk Wetboek dat handelt over het bewarend beslag en de middelen tot tenuitvoerlegging, wordt in het vijfde hoofdstuk van titel 1 bepaald welke goederen niet door een schuldeiser in beslag kunnen genomen worden. Artikel 1409 van het Gerechtelijk Wetboek legt meer in het bijzonder vast in welke mate het loon van de schuldenaar gevrijwaard moet blijven van overdracht of inbeslagname.

In uitvoering van § 2 van dit artikel 1409 van het Gerechtelijk Wetboek legt het koninklijk besluit van 11 december 1997 (*Belgisch Staatsblad* van 25 december 1997) de bedragen voor het jaar 1998 als volgt vast:

Nettomaandloon	Voor overdracht/beslag vatbaar gedeelte
tot 31 900 . . .	niets
van 31 901 tot 34 300 . . .	1/5 van de som, begrepen tussen die twee bedragen
van 34 300 tot 41 300 . . .	2/5 van de som, begrepen tussen die twee bedragen
boven 41 300 . . .	alles hierboven is vatbaar voor beslag of overdracht

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1997-1998

2 JUIN 1998

Proposition de loi modifiant l'article 1409, §1er, et l'article 1410, §2, du Code judiciaire, en vue d'adapter la quotité non cessible ou non saisissable de la rémunération

(Déposée par Mme Bea Cantillon)

DÉVELOPPEMENTS

Au chapitre 5 du titre Ier de la cinquième partie du Code judiciaire, qui concerne les saisies conservatoires et les voies d'exécution, sont désignés les biens qui ne peuvent pas être saisis par un créancier. L'article 1409 dudit Code détermine plus précisément dans quelle mesure il convient de mettre la rémunération du débiteur à l'abri de la cession ou de la saisie.

En exécution du § 2 de l'article 1409 du Code judiciaire, l'arrêté royal du 11 décembre 1997 (*Moniteur belge* du 25 décembre 1997) fixe les montants pour l'année 1998 comme suit:

Salaire mensuel net	Partie cessible ou saisissable
jusqu'à 31 900 . . .	<i>nihil</i>
de 31 901 à 34 300 . . .	1/5 de la somme comprise entre ces deux montants
de 34 300 à 41 300 . . .	2/5 de la somme comprise entre ces deux montants
au-delà de 41 300 . . .	la partie dépassant ce montant

Dezelfde regeling wordt toegepast op een aantal uitkeringen opgesomd in artikel 1410 van het Gerechtelijk Wetboek waaronder het onderhoudsgeld, pensioenen en renten en het vakantiegeld. Ook werkloosheidsuitkeringen en uitkeringen betaald door fondsen voor bestaanszekerheid zijn, binnen de vastgestelde grenzen, voor beslag vatbaar.

Organisaties die de belangen van de armen verdedigen, wijzen er vaak op dat armoede veroorzaakt of bevestigd wordt omdat mensen in een schuldenpiraal terecht komen (zie onder meer het algemeen verslag over de armoede, Koning Boudewijnstichting). De organisaties pleiten ervoor om het socio-vitaal minimum dat niet voor beslag vatbaar is, op te trekken. Als één van de problemen signaleren zij dat bij het vastleggen van het gedeelte van het loon dat voor beslag in aanmerking komt, geen rekening gehouden wordt met de eventuele gezinslast van de beslagene, noch met eventuele andere inkomsten van het gezin. Of de schuldenaar al dan niet een gezin dient te onderhouden zal nochtans bepalend zijn voor de vraag of de grens van de armoede of de bestaansonzekerheid wordt bereikt.

Om deze grens van bestaanszekerheid in kaart te brengen werd onderzoek verricht naar het budget dat een gezin maandelijks nodig heeft. Uitgaande van een bepaalde «korf» van basisbehoeften (voeding, kleding, vervoer, vrijetijdsdiensten- en activiteiten, ...) werd voor drie gezinstypes het minimumbudget per maand berekend (K. Van den Bosch, wat heeft een gezin nodig om rond te komen? Berichten CSB, oktober 1997). Volgende gezinstypes werden in aanmerking genomen: een alleenstaande bejaarde, een éénoudergezin met twee kinderen en een echtpaar met twee kinderen. Voor dit laatste gezin geldt een bedrag van 44 273 frank per maand, indien niet gehuurd wordt; 47 690 frank, indien het gezin een sociale woning huurt en 56 397, indien men ervan uitgaat dat het gezin huurt op de privé-markt. Bij een éénoudergezin met twee kinderen, zijn de budgetten respectievelijk 36 175 frank, 40 280 frank en 47 833 frank.

De beslaggrens van 31 900 frank, vermeerderd met gewone kinderbijslagen voor twee kinderen (2 706 frank plus 5 007 frank), bedraagt 39 613 frank. De leeftijdsbijslagen bedragen maximaal 3 512 frank (twee kinderen ouder dan 18 jaar). Beslaggrenzen en minimumbudgetten liggen dus, niet zelden, een eind uit elkaar.

Het feit dat bij de berekening van het loon dat voor beslag in aanmerking komt, de gezinsbijslagen niet meegerekend worden (artikel 1410 van het Gerechtelijk Wetboek, § 2, 1°) is uiteraard een pluspunt. On-

La même réglementation est applicable en ce qui concerne toute une série d'allocations qui sont énumérées à l'article 1410 du Code judiciaire et parmi lesquelles figurent les pensions alimentaires, les pensions et rentes et les pécules de vacances. Les allocations de chômage et les allocations payées par les fonds de sécurité d'existence sont, elles aussi, saisissables dans les limites fixées.

Les organisations qui défendent les droits des indigents soulignent souvent que la pauvreté résulte d'une spirale d'endettement dans laquelle certaines personnes sont emportées et qu'elle acquiert souvent un caractère permanent en raison de l'existence de cette spirale (voir notamment le Rapport général sur la pauvreté de la Fondation Roi Baudouin). Les organisations en question réclament un relèvement du minimum socio-vital insaisissable. L'un des problèmes auxquels on est confronté, vient, selon elles, de ce que on ne tient pas compte, en fixant le montant saisissable de la rémunération, de la charge de famille éventuelle du saisi, ni de l'existence éventuelle d'autres revenus du ménage. Or, le fait de savoir si le débiteur doit ou non entretenir un ménage est pourtant capital lorsqu'il y a lieu de déterminer si la limite de la pauvreté ou de l'insécurité d'existence a été atteinte.

Afin de pouvoir fixer la limite au-delà de laquelle la sécurité d'existence n'est plus assurée, l'on a organisé une enquête pour savoir de quel budget mensuel un ménage a besoin. Partant d'un «panier» déterminé de besoins de base (alimentation, vêtements, transport, services et activités de loisirs, ...), l'on a calculé le budget mensuel minimum dont doivent disposer trois types de ménages (K. Van den Bosch, *Wat heeft een gezin nodig om rond te komen?*, Berichten CSB, octobre 1997). Voici les types de ménage qui ont fait l'objet de l'enquête: une personne âgée isolée, une famille monoparentale comptant deux enfants et un couple ayant deux enfants. L'on considère que ce dernier type de ménage a besoin d'un budget mensuel de 44 273 francs lorsqu'il ne doit pas louer son logement, de 47 690 francs lorsqu'il loue un logement social et de 56 397 francs lorsqu'il loue un logement sur le marché privé. Pour ce qui est des familles monoparentales comptant deux enfants, les budgets nécessaires s'élèvent, selon le cas à 36 175 francs, 40 280 francs et 47 833 francs.

Si l'on ajoute au montant non saisissable de 31 900 francs, les allocations familiales ordinaires pour deux enfants (2 706 francs plus 5 007 francs), l'on arrive à 39 613 francs. Les suppléments d'âge s'élèvent à 3 512 francs maximum (deux enfants de plus de 18 ans). Dans bien des cas, il y a une forte divergence entre les montants de rémunération insaisissables et les budgets minimaux nécessaires.

Le fait que l'on ne tienne pas compte des allocations familiales dans le calcul de la rémunération saisissable (article 1410, § 2, 1°, du Code judiciaire) est bien entendu positif. Des enquêtes ont toutefois

derzoek toont echter aan dat deze bijslagen de minimale kosten van kinderen onvoldoende dekken. Bovendien zijn de kinderbijslagen niet voor iedereen gelijk. Ze zijn lager in het stelsel van de zelfstandigen en hoger voor bepaalde categorieën van uitkeringstrekkers. Hierdoor is *de facto* het inkomen vatbaar voor beslag verschillend naargelang de socio-professionele categorie.

De beslagregeling blijkt bovendien een werkloosheidsval te genereren.

Rekening houdend met de minimumgrens van 31 900 frank worden beslagleggingen op werkloosheidsvergoedingen in de praktijk niet vaak uitgevoerd. Op 1 januari 1997 werd vastgesteld dat voor het geheel van de populatie die op 1 januari 1997 bij de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening een werkloosheidsdossier had, 130 000 geldige beslagleggingen werden betekend. Hiervan werden er 19 000 uitgevoerd, naast de 15 000 gevallen van beslag wegens de verplichting tot het betalen van onderhoudsgeld, waarvan de uitvoering wettelijk verplicht is (zie Rapport van de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, januari 1998, bijlage 2). Het gevolg hiervan is dat een werkloze voor wie beslag dreigt, niet snel geneigd zal zijn om werk te aanvaarden in het vooruitzicht dat de extra-inkomsten progressief door zijn schuldeiser(s) zullen afgeroomd worden. Dit effect wordt nog versterkt door het feit dat de werkloze, die recht heeft op verhoogde kinderbijslag en die werk aanvaardt, na 14 dagen zijn/haar supplement op de kinderbijslag verliest, waardoor het inkomen dat niet vatbaar is voor beslag, vermindert, vermits het supplement niet vatbaar is voor beslag.

Dit voorstel beoogt een verhoging van het vrijgestelde gedeelte van het loon, door de wettelijke grenzen te verhogen met een bepaald bedrag voor alle gezinnen met kinderen voor wie kinderbijslag wordt ontvangen, ongeacht de regeling waardoor die wordt toegekend. De basisbedragen die niet vatbaar zijn voor beslag, worden verhoogd met het bedrag dat zou toegekend worden voor het kind of de kinderen, indien de regeling van de gewaarborgde gezinsbijslag zou gelden, met inbegrip van de leeftijdstoelage.

Volgend schema geeft de bedragen van de gewaarborgde kinderbijslag, per 1 oktober 1997:

Kinderbijslag: per maand

1e kind: 4 084 frank;

2e kind: 5 861 frank;

3e kind en elk volgend: 7 626 frank.

Leeftijdstoelage: per maand

Kind van 6 tot 12 jaar: 940 frank;

montré que ces allocations ne suffisent même pas à couvrir le montant minimum des frais à exposer pour les enfants. De plus, les allocations familiales ne sont pas égales pour tout le monde; elles sont moins élevées dans le régime des travailleurs indépendants et plus élevées pour certaines catégories d'allocataires. Le revenu saisissable est donc *de facto* différent selon la catégorie socio-professionnelle à laquelle on appartient.

Qui plus est, la réglementation concernant les montants saisissables semble faire tomber des gens dans le piège du chômage.

Compte tenu de la limite minimale de 31 900 francs, l'on saisit rarement, en pratique, les allocations de chômage. L'on a constaté, le 1er janvier 1997, que, pour l'ensemble de la population inscrite au 1er janvier 1997 au registre du chômage de l'Office national de l'Emploi, il y a eu 130 000 notifications de saisies régulières. L'on en a exécuté 19 000, qui sont venues s'ajouter aux 15 000 saisies qui furent opérées en exécution de la législation sur les pensions alimentaires (voir le Rapport du conseil supérieur de l'emploi, janvier 1998, annexe 2). Dans ce contexte, un chômeur qui est menacé d'une saisie, sera peu disposé à accepter un emploi, étant donné que les revenus supplémentaires qu'il pourrait en tirer tomberaient progressivement aux mains de ses créanciers. Le fait que le chômeur qui a droit à des allocations familiales majorées perd le supplément d'allocations lorsqu'il accepte un emploi au bout de deux semaines, ne fait que renforcer l'effet dénoncé ci-dessus; dès lors, le revenu non saisissable diminue, étant donné que le supplément dont l'intéressé était bénéficiaire était insaisissable.

La proposition qui vous est soumise vise à augmenter la partie exonérée de la rémunération, en augmentant les limites légales d'un montant déterminé pour tous les ménages avec enfants qui touchent des allocations familiales de quelque régime que ce soit. Les montants de base non saisissables sont majorés du montant qui serait accordé pour l'enfant ou pour les enfants au cas où la réglementation en vigueur serait la réglementation concernant les prestations familiales garanties, y compris le supplément d'âge.

Le tableau suivant indique les montants des allocations familiales garanties au 1er octobre 1997:

Allocations familiales: par mois

Premier enfant: 4 084 francs;

2e enfant: 5 861 francs;

3e enfant et enfants suivants: 7 626 francs.

Supplément d'âge: par mois

Enfant de 6 à 12 ans: 940 francs;

Kind van 12 tot 18 jaar: 1 436 frank;

Kind van 18 tot 25 jaar: 1 756 frank.

Bij toepassing van de in dit voorstel uitgewerkte regeling bedraagt de beslaggrens, in geval van twee kinderen.

Voor een eenoudergezin/koppel	Beslaggrens
met 2 kinderen < 6 jaar	41 845 frank
met 2 kinderen 1 tussen 6 en 12 jaar 1 < 6 jaar	42 785 frank
met 2 kinderen tussen 6 en 12 jaar	43 725 frank
met 2 kinderen 1 tussen 12 en 18 jaar 1 tussen 6 en 12 jaar	44 221 frank
met 2 kinderen tussen 12 en 18 jaar	44 717 frank
met 2 kinderen 1 tussen 18 en 25 jaar 1 tussen 12 en 18 jaar	45 037 frank
met twee kinderen tussen 18 en 25 jaar	45 357 frank

Minimumbudgetten

Eenoudergezin	Koppel
zonder huur: 36 175 frank	zonder huur: 44 273 frank
sociale huur: 40 280 frank	sociale huur: 47 690 frank
private huur: 47 833 frank	private huur: 56 397 frank

De hierboven geschetste beslaggrenzen benaderen meer dan de bestaande de wetenschappelijk berekende minimumgrenzen, waarin evenwel het gegeven dat de kostprijs van de kinderen stijgt met de leeftijd niet verrekend werd.

Bea CANTILLON.

*
* *

Enfant de 12 à 18 ans : 1 436 francs;

Enfant de 18 à 25 ans : 1 756 francs.

Selon la réglementation définie dans la proposition à l'examen, la limite sous laquelle on ne peut procéder à aucune saisie s'élève, pour deux enfants, à :

Famille monoparentale/Couple	Limite pour la saisie
2 enfants < 6 ans	41 845 francs
2 enfants 1 entre 6 et 12 ans 1 < 6 ans	42 785 francs
2 enfants entre 6 et 12 ans	43 725 francs
2 enfants 1 entre 12 et 18 ans 1 entre 6 et 12 ans	44 221 francs
2 enfants entre 12 et 18 ans	44 717 francs
2 enfants 1 entre 18 et 25 ans 1 entre 12 et 18 ans	45 037 francs
2 enfants entre 18 et 25 ans	45 357 francs

Budgets minimaux

Famille monoparentale	Couple
sans loyer: 36 175 francs	sans loyer: 44 273 francs
loyer social: 40 280 francs	loyer social: 47 690 francs
loyer privé: 47 833 francs	loyer privé: 56 397 francs

Les limites à respecter en cas de saisies, qui sont mentionnées ci-dessus, sont plus proches des limites minimales calculées scientifiquement que les limites existantes.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 1409, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek wordt aangevuld met een vierde lid, luidende:

«Indien gezinsbijslagen worden uitgekeerd, worden de in voorgaande leden bepaalde bedragen verhoogd met het met de rang van het kind overeenstemmende bedrag in het stelsel van de gewaarborgde gezinsbijslagen, ongeacht het stelsel dat werkelijk van toepassing is. Indien evenwel het bedrag toegekend volgens het werkelijk toegepaste stelsel hoger ligt, geldt dit laatste.»

Art. 3

In artikel 1410, § 2, van hetzelfde Wetboek, wordt het eerste lid opgeheven.

Bea CANTILLON.

PROPOSITION DE LOI

Article premier

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 1409, § 1er, du Code judiciaire est complété par un quatrième alinéa, rédigé comme suit:

«Lorsque des prestations familiales sont versées, les montants mentionnés aux alinéas précédents sont majorés du montant correspondant au rang de l'enfant dans le régime des prestations familiales garanties, quel que soit le régime réellement applicable. Toutefois, lorsque le montant qui est prévu en application du régime réellement applicable est plus élevé, c'est celui-ci qui est accordé.»

Art. 3

Le premier alinéa de l'article 1410, § 2, du même Code est supprimé.